

EEN BIJZONDERE VORM VAN BEGELEIDING OP
BASIS VAN AANDACHT, TIJD EN LIEFDE

Maatjes gidsen studenten door de schoolperiode

Toen Nabil Sahhar in 2004 het Landstede-project Maatje op Maat begon, had hij niet bedacht dat 17 jaar later het project talloze prijzen zou hebben ontvangen, en dat honderden studenten dankzij de inzet van een honderdtal vrijwillige maatjes hun weg zouden vinden. Hij had vooral één ding voor ogen: jongeren in een kwetsbare positie bereiken om schooluitval te voorkomen. Dit wilde hij doen door die jongeren extra aandacht, tijd en liefde te geven, naast de reguliere zorg die de school biedt.

DR. BIRGIT PFEIFER, DR. NATASCHA NOTTEN

Collega's die met pensioen gingen, werd gevraagd of ze als maatje hun ervaring en vaardigheden wilden blijven inzetten. Of, zoals Nabil het verwoordt: 'Met de bloemen van de afscheidsreceptie in de hand liepen deze collega's voor de laatste keer door de schooldeur, en daar stond ik ze met open armen op te wachten: welkom bij Maatje op Maat.' Intussen zijn niet alleen gepensioneerde collega's maatjes. Ook bijvoorbeeld psychologen, maatschappelijk werkers en advocaten willen graag voor de studenten een gids zijn. Een gids die kan helpen bij de uitdagingen die studenten in hun directe omgeving tegenkomen, en die van invloed zijn op hun schoolloopbaan.

EEN GIDS NAAR GELIJKE KANSEN

Hoe belangrijk maatjes of gidsen in het leven van jongeren kunnen zijn, wordt onderstreept door Natascha Notten. Zij werd in februari 2021 geïnstalleerd als lector Gezonde Samenleving op Hogeschool Windesheim. In haar lectorale rede zegt zij: '... voor het maken van een brug tussen omgevingen met meer en minder kansen zijn gidsen cruciaal. Zulke gidsen – denk aan maatjesprojecten, maar ook leraren of praktijkondersteuners bij de huisarts – zijn sleutelfiguren op de weg naar gelijke kansen.' Samen met practor Verschillen Waardenen van de Federatie christelijk mbo, Birgit Pfeifer, verzamelde zij verhalen

van Landstede-studenten en hun maatjes. Met als doel verdere verdieping in de rol van gidsen, en vooral de relatie tussen een oudere, volwassen gids en student.

DE WERELD BINNEN EN BUITEN DE SCHOOL

Landstede-studenten die met problemen kampen en daardoor dreigen uit te vallen kunnen op school bij een coach terecht. Maar deze coach heeft meestal weinig invloed op de situatie van de student buiten de school. Als een student bijvoorbeeld niet komt opdagen, dan kun je als school kijken wat je er binnen de school aan kunt

DOOR MAATJE OP MAAT KRIJGEN STUDENTEN (WEER) ZELFVERTROUWEN

veranderen. Maar als dat verzuim wordt veroorzaakt door omstandigheden buiten de school (thuis, op straat, bij de sportvereniging, in het bijbaantje), dan is het belangrijk om contact te hebben met de buitenschoolse omgeving.

Juist het kleiner maken van de kloof tussen school en de leefomgeving daarbuiten is belangrijk voor de kansen en toekomst van jonge-

ren (Lareau, 2015; Notten, 2020). Maatje Op Maat is voor de coach een verlengstuk naar buiten. In school gaat het toch vaak alleen om het leren, maar in het maatjesproject gaat het om het leven. Deze verbinding is in de praktijk nog niet vanzelfsprekend. Maatjes vertellen dat zij vaak het initiatief nemen voor overleg met de coach. Eén maatje gaf aan dat zij de student beter kon ondersteunen nadat zij meer contact had met de coach. Met de ervaringen die het maatje deelt met de coach hoopt zij ook invloed te hebben op de opleiding: 'Ik geef bijvoorbeeld in mijn gesprekken met de coach aan, dat te hoge prestatiegerichtheid niet past bij alle mbo-studenten. Het huidige onderwijsstelsel heeft te weinig oog voor studenten die niet gemiddeld zijn.'

MATCHMAKING

Over Maatje op Maat zijn eind 2020 zeven diepte-interviews gehouden met drie studenten, hun maatjes en Nabil Sahhar. De studenten geven aan dat zij bij Maatje op Maat terecht zijn gekomen, omdat ze in hun opleiding vast kwamen te zitten. Sommigen hadden problemen met plannen en prioriteren. Soms was de thuissituatie zo problematisch dat de student daardoor school- of stageverplichtingen niet meer kon nakomen. Gebrek aan zelfvertrouwen of een gevoel van afwijzing verslechterde de situatie alleen maar. Schooluitval dreigde. En er waren geen volwassenen en gidsen in de directe omgeving van de studenten die konden helpen. In deze gevallen stelde de coach van school een Maatje voor. De bevroegde studenten

accepteerden de hulp en er werd een match gemaakt door Nabil. Zoals een student zei: 'Ik had het gevoel dat dit mijn laatste kans was.' De studenten gaven aan gelukkig te zijn met de keuze van hun maatje. Nabil kent zijn maatjes en hun individuele kracht: 'Sommige maatjes kunnen goed helpen met het plannen en stellen van doelen. Anderen hebben veel ervaring met problematische thuissituaties.' Een student kan natuurlijk ook een maatje weigeren, of andersom. 'Dan wordt naar een nieuwe match gezocht'.

GELIJKWAARDIGHEID TUSSEN GENERATIES

Het contact tussen student en maatje berust op gelijkwaardigheid. Het maatje is geen docent of hulpverlener, maar iemand die er onvoorwaardelijk is voor de student.

KLEINER MAKEN VAN DE KLOOF TUSSEN SCHOOL EN DE LEEFOMGEVING

Een student zegt: 'Het beste voor mij was dat ik niet gelijk concrete doelen moest afspreken waaraan ik dan moest voldoen. We gingen heel vaak gewoon thee drinken. Ik kon dan alles vertellen en wist dat »

het niet verder verteld werd. Ik kon zelf aangeven wat ik nodig had.' Voor sommige maatjes was deze gelijkwaardigheid wel een zoektocht, omdat je natuurlijk ook een oorspronkelijk doel had, namelijk schooluitval voorkomen. In de praktijk zien maatjes hun doel breder, namelijk de student bijstaan en gidsen bij verschillende moeilijke situaties. Over de gelijkwaardigheid vertelt een maatje: 'Ik moest me steeds streng toespreken om geduld te hebben. Zeker als zij (de student)

DEZE VORM VAN ONDERSTEUNING DRAAGT BIJ AAN KANSENGELIJKHEID

haar afspraken niet nakwam en een tijdje niets van zich liet horen. Mijn taak is wel om haar ook iets te leren.' In de praktijk blijkt dat als je elkaar goed kent en je als maatje ook je kwetsbaarheid en falen deelt, je elkaar kan aanspreken als iets misgaat. Een student zegt, 'Ik vind het niet streng of betuttelend, maar zie het als een raad van een veel oudere vriendin.'

Of het grote leeftijdsverschil tussen student en maatje een rol

speelt, wordt in eerste instantie door iedereen met 'nee' beantwoord. Maar bij doorvragen wordt één ding wel duidelijk, namelijk dat de studenten zich veilig en begrepen voelen, juist door de levenservaring van de maatjes. Een student zegt,

'Mijn maatje heeft zelf zoveel meegemaakt, ik hoef me nergens voor te schamen'. 'Het geeft me veel zelfvertrouwen als iemand die veel ouder is mij serieus neemt', vertellen de studenten. 'De meeste ouderen veroordelen niet zo snel, zij luistert en dat voelt goed', en 'als ik een goede raad nodig heb, neem ik dit toch sneller van een ouder iemand aan'.

Voor de maatjes levert het contact met de jongere studenten ook wat op. Door dit project hebben zij het gevoel betrokken te blijven bij de jeugd en de samenleving. 'Sinds ik maatje ben voel ik me helemaal weer aangehaakt bij de wereld', zegt een maatje, en een ander geeft aan: 'Ik werk mee aan de toekomst'.

ZELFVERTROUWEN

Door Maatje op Maat- hebben alle geïnterviewde studenten het zelfvertrouwen weer gekregen om door te gaan met school; ze zijn afgestudeerd of bezig met afstuderen. Dit soort projecten laat zien dat jongeren die drempels ervaren gebaat zijn bij een maatje, een gids, die hen helpt in lastige situaties op school maar ook op andere leefgebieden. Jongeren worden op deze manier bewust van de mogelijkheden buiten hun directe omgevingen ondersteund bij het pakken van kansen. Door deze vorm van ondersteuning

Literatuurlijst

- > Van der Veen, M. (2010). *Stralende bronnen. Verhalen van Maatje op Maat. Jubileumboek*. Zwolle: Landstede.
- > Lareau, A. (2015). *Cultural Knowledge and Social Inequality*. *American Sociological Review*, 80(1), 1-27.
- > Notten, N. (2020). *Thuisonderwijs: 'Thuisonderwijs is niets nieuws, maar het wegvallen van gidsen wel'*. *Pedagogiek in Praktijk*, juni 2020.
- > Notten, N. [Hogeschool Windesheim]. (2021, 0302). *Lectorale rede 'Een gids naar gelijke kansen' van Natascha Notten*. Lectoraat Gezonde Samenleving [Youtube]. Geraadpleegd van <https://ap.lc/JNJ2A>

In november 2019 werd het 15-jarig bestaan van het Maatje op Maat-project gevierd. Honderden studenten vonden hun weg dankzij de inzet van honderden maatjes met ervaring. Het geheim van Maatje op Maat? 'Liefde', zegt initiatiefnemer en projectleider Nabil Sahhar.

niet alleen in de vorm van projecten te organiseren, maar structureel in onze samenleving te verankeren kan kansengelijkheid worden vergroot. ■

DR. BIRGIT PFEIFER IS PRACTOR VERSCHILLEN WAARDEREN VAN DE FEDERATIE CHRISTELIJK MBO EN HOOFDDOCENT SOCIALE VEILIGHEID BIJ HOGESCHOOL WINDESHEIM; DR. NATASCHA NOTTEN IS LECTOR GEZONDE SAMENLEVING BIJ HOGESCHOOL WINDESHEIM EN EIGENAAR VAN ONDERZOEKS- EN ADVIESBUREAU GELIJKSCHAP.

